

HIKLU

Planering och genomförande av räddningsväg

Användning: För användning av externa kunder och räddningsverket

Användningsområde: Områdena för Helsingfors stads, Östra Nylands, Mellersta Nylands och Västra Nylands räddningsverk

Godkänd:	Utarbetad av:	Datum:	Version:
HIKLU OE styrgrupp	HIKLU Konstruktiv brandsäkerhet	23.4.2024	1.3

Innehåll

HIKLU 1

Planering och genomförande av räddningsväg	1
1 Anvisningens syfte och lagstiftningsgrund	3
2 Räddningsväg	4
2.1 Säkerställande av räddningsverksamheten på platsen	4
2.2 Säkerställande av släckningsverksamheten på platsen	4
3 Räddningsvägsplan	5
4 Planering av räddningsvägen	7
4.1 Dimensionering av lyftplattformsenheten	7
4.2 Dimensionering av räddningsenheten	10
4.3 Dimensionering av akutvårdsenheten	11
5 Saker att tänka på vid planering	12
5.1 Underhåll av räddningsvägen och lyftplatsen	13
5.2 Lyftplats på ett allmänt gatuområde eller i en park	13
5.3 Spårvägens kontaktledningar vid lyftplatsen	13
6 Provkörning av räddningsvägen	14
7 Räddningsväg under byggtid	14
8 Märkning av räddningsvägen	14
9 Bom som placeras på räddningsvägen	16
10 Informationsskylt	17
11 Bostadslägenhetens räddningsanvisning och trapphusets säkerhetsskylt	18
BILAGA 1 Modell för en räddningsvägsplan	20
BILAGA 2 Modell för en informationsskylt över tomten eller kvarteret	21

1 Anvisningens syfte och lagstiftningsgrund

Anvisningen har utarbetats i samarbete med Helsingfors stads, Östra Nylands, Mellersta Nylands och Västra Nylands räddningsverk. Syftet med anvisningen är att presentera de arrangemang genom vilka förutsättningarna för släckning av en brand och räddning av personer i en byggnad och dess närhet säkerställs på lämpligt sätt ur räddningslagstiftningens synvinkel.

Vid planering, genomförande och underhåll av räddningsvägen ska man iaktta bestämmelserna i 2 och 3 kap. i räddningslagen (379/2011). De centrala förpliktelserna anges i följande paragrafer:

- 4 § Aktsamhetsplikt
- 9 § Byggnaders brand- och utrymningssäkerhet
- 10 § Byggnaders utgångar
- 11 § Fastigheters räddningsvägar
- 14 § Egen beredskap

I 117 b § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) fastställs krav för byggnaders brand- och utrymningssäkerhet. I 6 kap. i miljöministeriets förordning om byggnaders brandsäkerhet (848/2017) finns närmare bestämmelser om krav på byggnader i anslutning till utrymningssäkerhet, såsom krav på utrymningsvägar. I 40 § i miljöministeriets förordning om byggnaders brandsäkerhet (848/2017) definieras förutsättningarna för räddnings- och släckningsarbete. Enligt markanvändnings- och bygglagen (132/1999) och miljöministeriets förordning om byggnaders brandsäkerhet (848/2017) är den behöriga myndigheten kommunens byggnadstillsynsmyndighet i enlighet med 130 § i markanvändnings- och bygglagen (132/1999).

2 Räddningsväg

Med räddningsväg avses en körväg eller annan förbindelse som gör det möjligt för räddningsfordon att komma tillräckligt nära byggnaden och släckvattentäkterna i händelse av brand eller annan nödsituation.

Förutsättningarna för släckning av en brand och räddning av personer i en byggnad och dess närhet ska beaktas vid planeringen. Det ska finnas möjlighet att komma tillräckligt nära byggnaden med brand- och räddningsmateriel (räddningsväg). (Miljöministeriets förordning om byggnaders brandsäkerhet 848/2017, 40 §.)

2.1 Säkerställande av räddningsverksamheten på platsen

En räddningsväg och lyftplatser behövs för att rädda människor med en lyftplattformsenhet, vanligtvis från bostäders reservutgångar.

Utrymningsarrangemangen i en bostadsbyggnad har ofta genomförts med räddningsverkets ingripande från bostadens reservutgång via balkongen eller fönstret. Bostadsbyggnadens reservutgångar kan också genomföras så att de används på egen hand, i vilket fall lyftplattformsenheten inte behöver ha tillgång till närheten av bostädernas reservutgångar. (Miljöministeriets förordning om byggnaders brandsäkerhet 848/2017, 33 §.)

För att säkra räddningsverksamheten ska akutvårdsenheten, dvs. ambulansen, kunna nå utgångarna i en byggnad med tre eller fler våningar på högst 10 meters avstånd, i ett småhusområde på högst 25 meters avstånd från utgångarna. Om flera ytterdörrar leder till exempelvis ett bostadshöghus trapprum med utgång, är det tillräckligt att akutvårdsenheten kan nå en av dessa ytterdörrar på högst 10 meters avstånd.

2.2 Säkerställande av släckningsverksamheten på platsen

En räddningsväg behövs också för att säkerställa släckningsverksamheten på platsen i händelse av en byggnadsbrand. Släckningsverksamheten kräver att man för lyftplattformsenheten planerar en räddningsväg och en lyftplats högst 10 meter från en byggnad med tre eller fler våningar. Lyftplattformsenheten används

till exempel vid takbränder för att transportera släckningsutrustning och räddningspersonal.

Räddningsenheten ska kunna nå ett avstånd på högst 10 meter från utgångarna och släckningsvägarna i en byggnad med tre eller fler våningar. I ett småhusområde ska räddningsenheten vanligtvis kunna nå utgångarna på högst 50 meters avstånd. Om flera ytterdörrar leder till exempelvis ett bostadshöghus trapprum med utgång, är det tillräckligt att akutvårdsenheten kan nå en av dessa ytterdörrar på högst 10 meters avstånd. Dessutom ska räddningsenheten kunna nå släckvattenledningarnas in- och utgångar samt brandlarms-, sprinkler- eller rökventilationscentralerna på högst 10 meters avstånd. Från den plats dit räddningsenheten kan köra ska det finnas en vinterunderhållen och lättframkomlig förbindelse till dessa utgångar, släckningsvägar, släckvattenledningarnas in- och utgångar samt brandlarms-, sprinkler- eller rökventilationscentraler.

3 Räddningsvägsplan

Räddningsplanen ska baseras på den planerade och befintliga situationen för de anslutande gatorna och allmänna områdena, och dessa ska presenteras som en del av planen. Räddningsplanen ska även redovisa gatuområdet och de fasta konstruktioner i det allmänna området som begränsar eller förhindrar räddningskörning. Ett dokument (till exempel e-post) ska lämnas in som bilaga till räddningsplanen, vilket verifierar att räddningsplanen har samordnats med stadens allmänna områden. Arrangemangen för räddningsvägen ska även beaktas i gårdsplanen.

Fastighetens räddningsvägar och lyftplatser samt de saker som krävs enligt denna anvisning redovisas i bygglovsdokumenten, räddningsvägsplanen (1:200/1:500) eller planritningen (se BILAGA 1 Modell för räddningsvägsplan). Planen presenteras för och godkänns av byggnadstillsynsmyndigheten och vid behov räddningsmyndigheten och bifogas byggnadens drift- och underhållsinstruktion.

I räddningsvägsplanen ska anges:

- Planer för de anslutande gatorna och allmänna områdena samt deras befintliga situation
- Körväg från gatorna runt tomten
- Körspår och vändradier
- Fönster och balkonger som används som reservutgångar
- Räckvidder i riktning mot reservutgångarna
- Maximala räddningshöjder
- Bärförmåga, särskilt i däckområden
- Lutningar på lyftplatser i längd- och breddriktningen i procent
- Lutningar på tomtens räddningsvägar i längd- och breddriktningen i procent, med beaktande av bland annat trottoarkanter och höjdskillnader i gatuområden
- Placering av tomtskyltar och andra vägmärken på tomten och i allmänna gatuområden
- Släckningsenhetens åtkomst till närheten av utgångar och släckningsvägar
- Akutvårdsenhetens åtkomst till närheten av utgångar

4 Planering av räddningsvägen

4.1 Dimensionering av lyftplattformsenheten

Körvägarna till lyftplatserna och lyftplatserna ska planeras så att räddningsverkets materiel kan köras dit med fronten framåt.

Dimensioneringen av akutvårdsenheten grundar sig på AutoTurn-körspårsmallen, där den inre vändradien är 5,5 m och den yttre 12,5 m. Säkerhetsmarginalen är 0,4 m och bommens säkerhetsmarginal är 1,0 m. Körspårsmallen kan fås av räddningsverket.

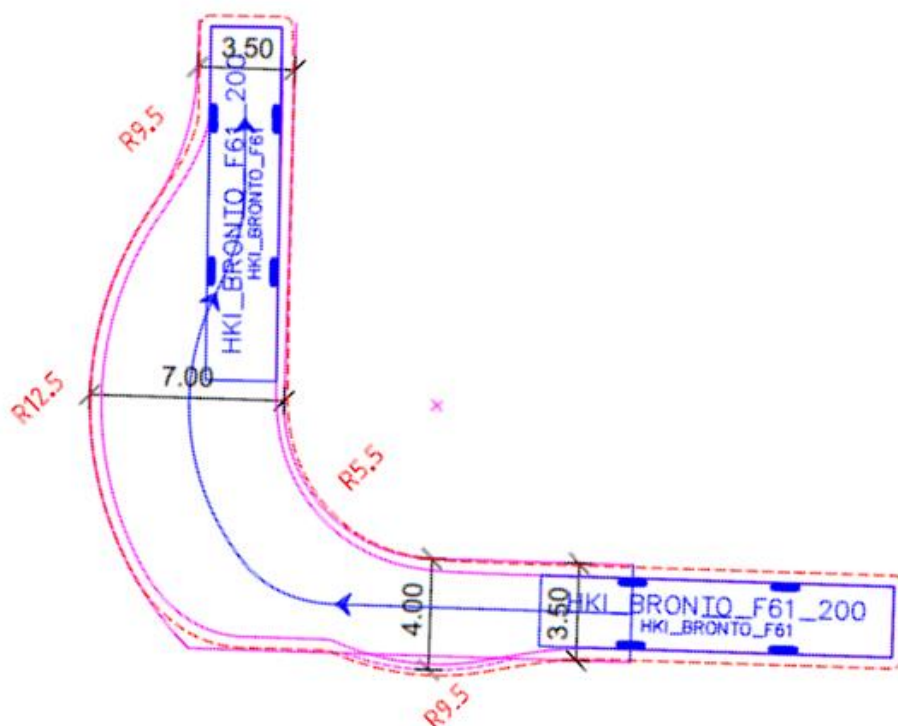

Bild 1. Lyftplattformsenhetens körspårsmall.

Vändradiebaserad dimensionering av räddningsväg

Körbanans bredd:	3,5 m
Fri höjd:	4,2 m
Vändradie extern:	12,5 m
Vändradie intern:	5,5 m

På tomten ska även beaktas:

Maximal lutning,

på bredden: 3 %

Maximal lutning,

på längden: 8 %

Lyftplatsens dimensioner

Bärförmåga: 32 t

Axellast: 9 t

Stödbentryck på brickan: 215 kN/stödben
(minst 750 mm x 750 mm)

Bredd minst: 6 m

Optimal bredd: 8 m

Längd: 13 m

Lyftplatsens optimala avstånd
från vägg till mittlinje: 6 m

Maximal lutning,
på bredden: 3 %

Maximal lutning,
på längden nedåt: 8 %

Maximal lutning,
på längden uppåt: 6 %

Räckvidd upp till 15 m

Räckvidd åt sidan: 18 m

Räckvidd uppåt: 15 m

Räckvidd upp till 27 m

Räckvidd åt sidan: 16 m

Räckvidd uppåt: 27 m

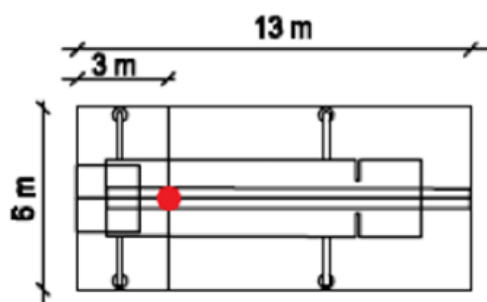

Bild 2. Lyftplatsens dimensioner och räckviddernas dimensioneringspunkt.

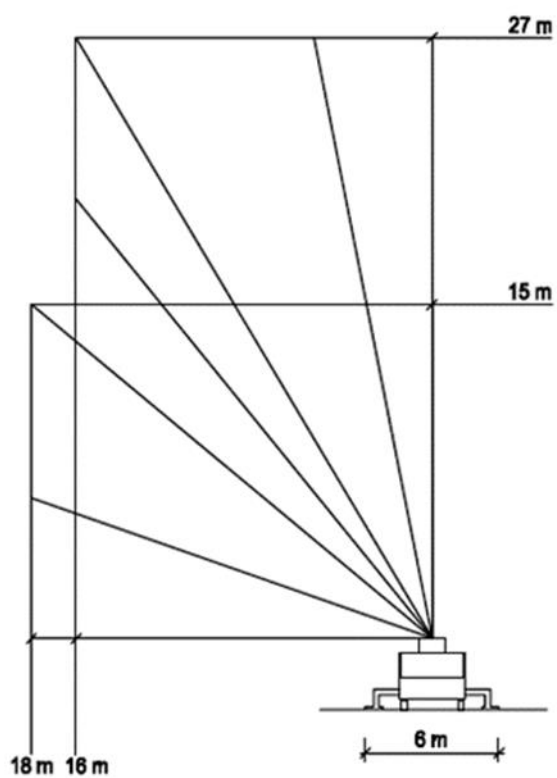

Bild 3. Lyftplattformsenhetens räckvidd.

4.2 Dimensionering av räddningsenheten

Dimensioneringen av räddningsenheten grundar sig på AutoTurn-körspårsmallen, där den inre vändradien är 5 m och den yttre 10,5 m.

Säkerhetsmarginalen är 0,4 m. Körspårsmallen kan fås av räddningsverket.

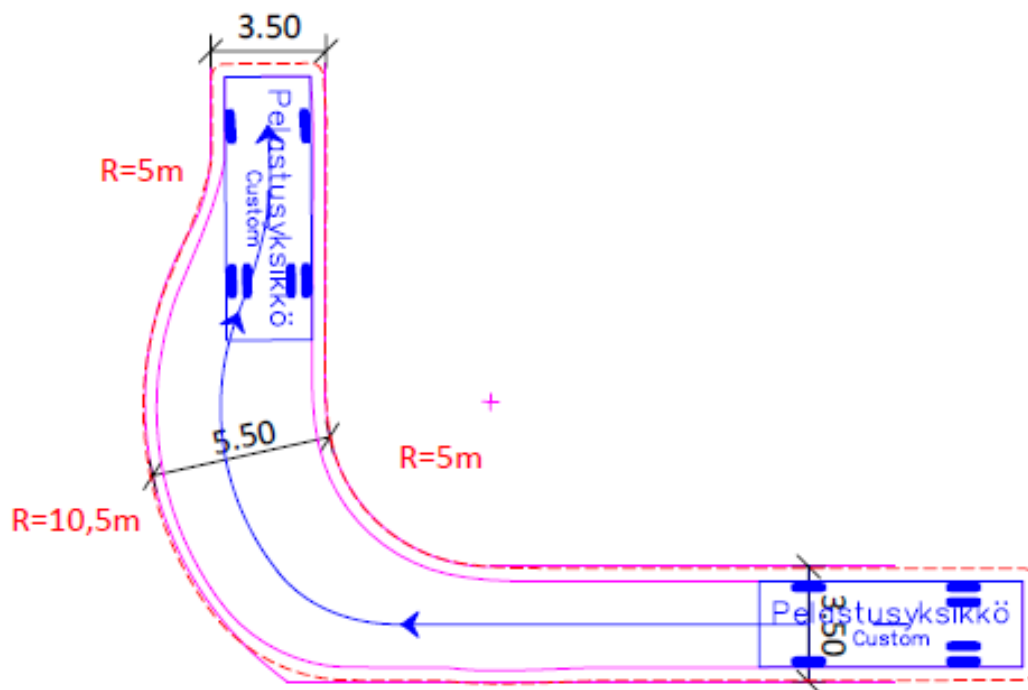

Bild 4. Räddningsenhetens körspårsmall.

Vändradiebaserad dimensionering av räddningsenhetens färdväg

Körbanans bredd:	3,5 m
Fri höjd:	4,2 m
Vändradie extern:	10,5 m
Vändradie intern:	5 m

På tomten ska även beaktas:

Maximal lutning, på bredden:	3 %
Maximal lutning, på längden:	8 %
Bärförmåga:	20 t

4.3 Dimensionering av akutvårdsenheten

Dimensioneringen av akutvårdsenheten grundar sig på AutoTurn-körspårsmallen, där den inre vändradien är 4 m och den yttre 8,5 m. Säkerhetsmarginalen är 0,4 m. Körspårsmallen kan fås av räddningsverket.

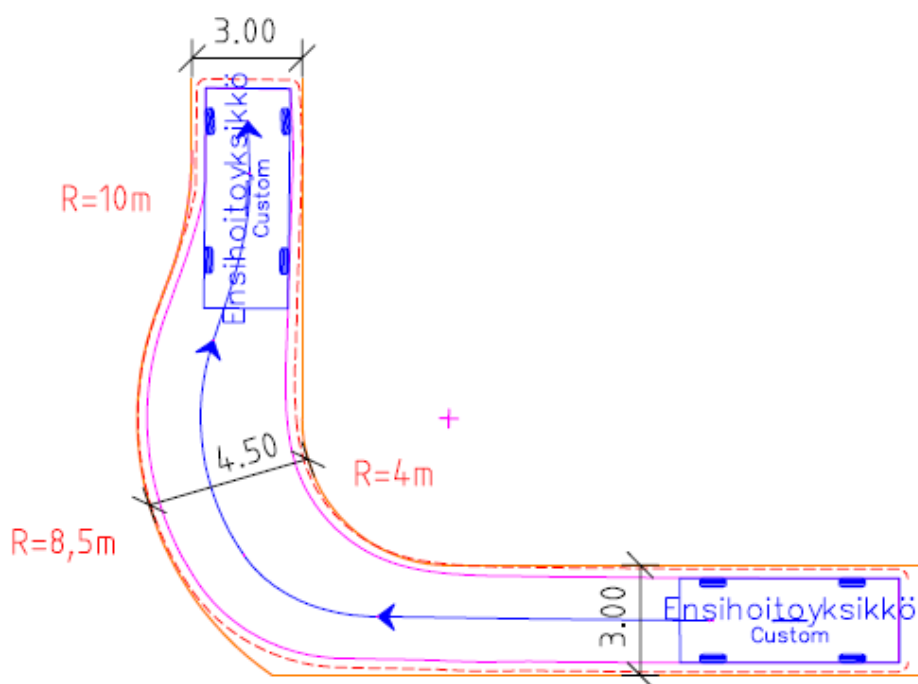

Bild 5. Akutvårdsenhetens körspårsmall.

Vändradiebaserad dimensionering av akutvårdsenhetens färdväg

Körbanans bredd:	3 m
Fri höjd:	3 m
Vändradie (extern):	8,5 m
Vändradie (intern):	4 m

På tomten ska även beaktas:

Maximal lutning, på bredden:	3 %
Maximal lutning, på längden:	8 %
Bärförmåga:	4 t

5 Saker att tänka på vid planering

Egenskaperna hos inkörningsramperna och portuppgångarna på räddningsvägen ska uppfylla kraven för räddningsvägar. Räddningsvägens och lyftplatsens beläggning ska uppfylla kraven för räddningsvägar. Beläggningen av räddningsvägen och lyftplatsen kan vara sten, asfalt, betong, grässtenläggning eller stenmjöl.

Lyftplatsen får placeras delvis på både trottoaren eller cykelbanan och på körbanan, när höjdskillnaden mellan de olika delarnas kantstöd inte överstiger 12 cm. I en tomtanslutning som endast fungerar som anslutning till räddningsvägen får den maximala höjden på kantstödet vara 12 cm.

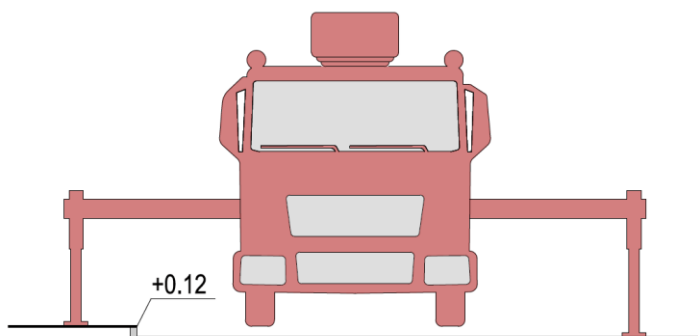

Bild 6. Lyftplats delvis på körbanan och trottoaren eller cykelbanan, ett kantstöd på högst 12 cm däremellan.

Parkeringsplatser eller andra hinder får inte placeras på räddningsvägen eller lyftplatsen. Sophus, garage, planteringsbassänger, snöuppläggningsplatser, stängsel, portar, cykelställ, torkställ, lyktstolpar, vägmärken m.m. ska vara placerade så att räddningsfordonens tillgång till räddningsvägarna bevaras. Brunnar, brunnsluckor och jordvärmebrunnar som placeras på tomtens räddningsväg eller lyftplats ska uppfylla kraven för räddningsvägens bärförmåga. Lyftplatsen ska vara fri från hinder över hela ytan, eftersom räddningsenhetens storlek och till exempel stödbenens lägen på fordonet varierar.

Ingen träartad vegetation som kan göra det svårt eller omöjligt att använda räddningsvägen får planteras på räddningsvägen, på lyftplatsen eller i området mellan lyftplatsen och balkonger och fönster som fungerar som reservutgångar.

Vid planeringen av gårdsplanen ska också tas hänsyn till effekterna av planteringarnas framtida tillväxt på räddningsvägarnas funktion.

Om en räddningsväg eller en lyftplats ska byggas på en annan fastighets sida ska ett servitutsavtal upprättas mellan fastigheterna.

5.1 Underhåll av räddningsvägen och lyftplatsen

Ägaren och innehavaren av en fastighet samt en verksamhetsidkare ska för egen del se till att räddningsvägar och lyftplatser är farbara och fria från hinder under alla årstider (räddningslagen 379/2011, 11 §). Vid vinterunderhåll av räddningsvägar och lyftplatser ska hänsyn tas till att räddningsvägen och lyftplatserna hålls plogade och fria från hinder till alla delar. Ett tillräckligt antal snöuppläggningsplatser ska planeras och genomföras på gårdsområdet så att räddningsvägarna och lyftplatserna kan hållas plogade vintertid.

5.2 Lyftplats på ett allmänt gatuområde eller i en park

Om man vill placera en räddningsväg eller lyftplats på ett allmänt gatu- eller parkområde ska man med väghållaren eller områdets ägare utreda om det aktuella allmänna området är lämpligt att använda som räddningsväg eller lyftplats. Det får inte finnas upphängd belysning eller andra hinder för räddningsverksamhet ovanför lyftplatsen. Byggnadens ägare ansvarar för merkostnader som uppstår vid byggandet av en lyftplats på ett allmänt område. Byggnadens ägare ansvarar för vinterunderhållet av en räddningsväg som ligger på ett parkområde. Byggnadens ägare ansvarar även för underhållet av en räddningsväg och lyftplats som placerats på ett allmänt gatuområde till den del underhållsbehovet överstiger stadens normala underhållsskyldigheter.

5.3 Spårvägens kontaktledning vid lyftplatsen

Spårvägens kontaktledningar kan förhindra att en lyftplats ordnas på gatuområdet. Spårvägens kontaktledningar eller deras upphängningsvagnar får inte finnas ovanför lyftplatsen. Det får inte finnas spårvägens kontaktledningar mellan lyftplatsen och reservutgångarna eller byggnaden, eftersom lyftkorgen av säkerhetsskäl inte kan föras över kontaktledningar. I praktiken kan lyftplatsen begränsas högst till spårvägens yttersta skena, i vilket fall lyftplatsen inte är

placerad under kontaktledningarna. Spårvägens ytmaterial ska lämpa sig för räddningsvägens och lyftplatsens ytmaterial.

6 Provkörning av räddningsvägen

Räddningsvägens funktionalitet testas vid behov med räddningsverkets utrustning i god tid före byggnadstillsynsmyndighetens ibruktagningsbesiktning. I regel görs detta i samband med den inspektion som utförs av räddningsmyndigheten under byggprojektet. En företrädare för stadens allmänna områden ska också inbjudas att delta i provkörningen av räddningsvägen. Vid behov testas räddningsvägens funktionalitet med räddningsverkets utrustning även i en fastighet som är i bruk.

7 Räddningsväg under byggtid

Räddningsvägen och lyftplatserna ska vara tillgängliga under byggnadens hela livscykel. När det gäller arrangemangen under byggande eller ombyggnad av gatuområdet eller en annan fastighet ska man beakta att arrangemangen inte får försvaga förutsättningarna för räddnings- eller släckningsverksamhet; användbarheten av räddningsvägarna och lyftplatserna ska säkerställas.

Om en byggnad som ska renoveras används normalt eller om ändringar görs på tomten för en byggnad som används, ska man i byggplatsplanen för byggtiden ta hänsyn till fastighetens arrangemang för reservutgångar och räddningsväg.

Räddningsvägarnas och reservutgångarnas funktionalitet ska alltid säkerställas även för en byggnad som används normalt under byggtid. Vid behov ska arrangemangen för reservutgångar och räddningsväg under byggtid avtalas med räddningsmyndigheten.

8 Märkning av räddningsvägen

När en räddningsväg anges i en handling om bygglov som avses i miljöministeriets förordning om planer och utredningar som gäller byggande (216/2015), ska den på tomten märkas med en tilläggsskylt med text i enlighet med 82 § i vägtrafiklagen (729/2018) och bilaga 3.8 till den lagen på följande sätt:

Pelastustie Räddningsväg. (Inrikesministeriets förordning om märkning av räddningsvägar 1384/2003)

På tomten används skylten ensam eller som tilläggsskylt till vägmärke. Vid behov kompletteras räddningsvägsskylten med kör- eller parkeringsförbudsskyltar. Endast en av myndigheten godkänd räddningsväg som uppfyller dimensioneringen kan märkas med en officiell Räddningsväg-skylt. Dessutom ska alla däcksstrukturer med körförbindelse märkas med behövliga viktgränsskyltar.

Bild 7. Skyltar för räddningsväg, viktbegränsning, parkeringsförbud i området och lyftplats.

En lyftplats på tomten märks vid behov med en skylt fäst vid vägmärkesstolpen, som har texten lyftplats och dessutom en pil som indikerar i vilken riktning lyftplatsen fortsätter. Vid behov kompletteras skylten med kör- eller parkeringsförbudsskyltar.

Dimensioneringen av vägmärken och tilläggsskyltar grundar sig på vägtrafiklagen (729/2018) och mer detaljerade föreskrifter om trafikanordningarnas färg, konstruktion och mått som Transport- och kommunikationsverket Traficom utfärdat med stöd av vägtrafiklagen (TRAFICOM/417533/03.04.03.00/2020). På tomten ska skyltar och annan räddningsvägsmärkning som installerats vid tillfarter av räddningsvägar vara installerade vid tidpunkten för ibruktagningsbesiktningen av byggnaden eller en del av den.

En körväg som endast uppfyller akutvårdsenhetens eller räddningsenhetens dimensionering ska inte märkas med en räddningsvägsskylt, utan dessa vägar ska endast märkas på tomtens informationsskylt.

9 Bom som placeras på räddningsvägen

Om det är nödvändigt att placera till exempel bommar eller körhinder på räddningsvägen för att hindra genomfart, ska de utformas och redovisas i räddningsvägsplanen i byggnadens planeringsfas. När det finns behov av att placera en bom enligt denna anvisning på räddningsvägen på tomten för en befintlig byggnad, ska fastighetens ägare säkerställa att bommen inte hindrar eller försvårar användningen av räddningsvägen, till exempel genom att göra räddningsvägen eller vändplatsen för lyftplattformsenheten smalare. Installation av en bom på räddningsvägen enligt räddningsvägsanvisningen behöver inte anmälas separat till räddningsmyndigheten.

Endast en fjäderbelastad bom eller ett körhinder som kan öppnas med en trekantsnyckel får placeras på räddningsvägen. Nedan finns ett exempel på en bom som placerats på räddningsvägen samt en bild av en trekantsnyckel och krav på dess låskista. Låset får inte placeras djupt in i låskistan, utan låset ska vara i nivå med höljet som omger det. Överkörbara körhinder, såsom böjliga eller nedstigande pollare, lämpar sig inte för användning på en räddningsväg, eftersom de kan skada räddningsfordon och orsaka förseningar i räddningsverksamheten. Dessutom är det utmanande att hålla pollarna i funktionsdugligt skick kontinuerligt, särskilt på vintern.

Bild 8. Trekantsnyckel, sidor 10 mm och krav på trekantsnyckelns låskista.

Bild 9. Exempel på placering av en bom på en räddningsväg.

10 Informationsskylt

Tomten ska vara försedd med en informationsskylt när det finns flera byggnader på tomten och om inte alla byggnader gränsar till gatan eller dess omedelbara närhet. Tomten ska även vara försedd med en informationsskylt när tomtens räddningsvägsarrangemang avviker från det vanliga eller är svåra att uppfatta. Informationsskylten ska placeras i början av den körväg som leder till tomten, och den ska vara upplyst. Om det finns flera körvägar till tomten ska de alla vara försedda med informationsskyltar. I ett kvarter ska alla byggnader vara försedda med en informationsskylt om hela kvarterets arrangemang.

Informationsskylten ska vara tillräckligt stor så att man kan se huvudpunkterna utan att stiga ur fordonet, dock minst 700 mm x 700 mm. Storlekskravet på informationsskylten beror till exempel på skyltens placering och blickavståndet från körbanan. Bokstävernas höjd på informationsskylten ska vara minst 100 mm. Informationsskylten ska placeras i betraktningsriktningen, inte enligt väderstreck.

Informationsskylten ska visa placeringen av byggnaderna, gatuadresserna, infarterna i området, "du är här"-punkten, trapphusen, släckningsvägarna till källarutrymmena, akutvårdsenhetens rutter samt räddningsvägarna och deras lyftplatser. Dessutom ska eventuella viktbegränsningar på körbanorna märkas. (Se BILAGA 2 Modell för tomtens eller kvarterets informationsskylt)

Planen för informationsskylten ska läggas fram för räddningsmyndigheten innan den sätts i produktion.

11 Bostadslägenhetens räddningsanvisning och trapphusets säkerhetsskylt

Bostadslägenheter rekommenderas att utrustas med en räddningsanvisning.

Räddningsanvisningen rekommenderas särskilt när arrangemangen för bostadens reservutgångar avviker från de normala arrangemangen.

Räddningsanvisningen ska fästas i varje bostad på en sådan plats att den lätt kan nås i händelse av en olycka eller farlig situation. Anvisningen kan även bifogas exempelvis till bostadens mapp för de boende.

Trapphus rekommenderas att utrustas med en trappspecifik säkerhetsskylt som visar bland annat fastighetens räddningsvägar och reservutgångsarrangemang. Den laminerade säkerhetsskylten ska fästas på en synlig plats nära ytterdörren.

Bild 10. Exempel på bostadens räddningsanvisning.

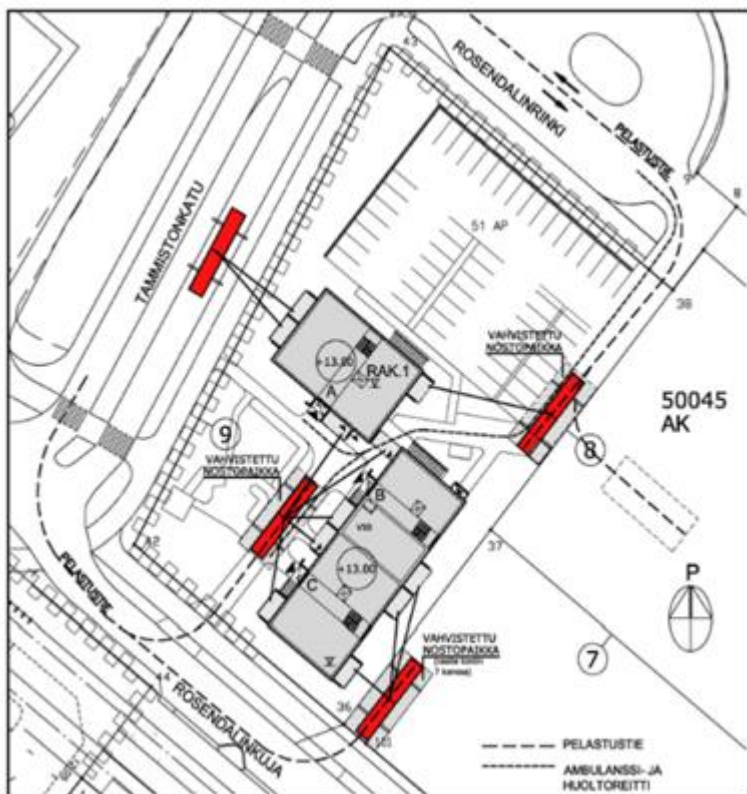
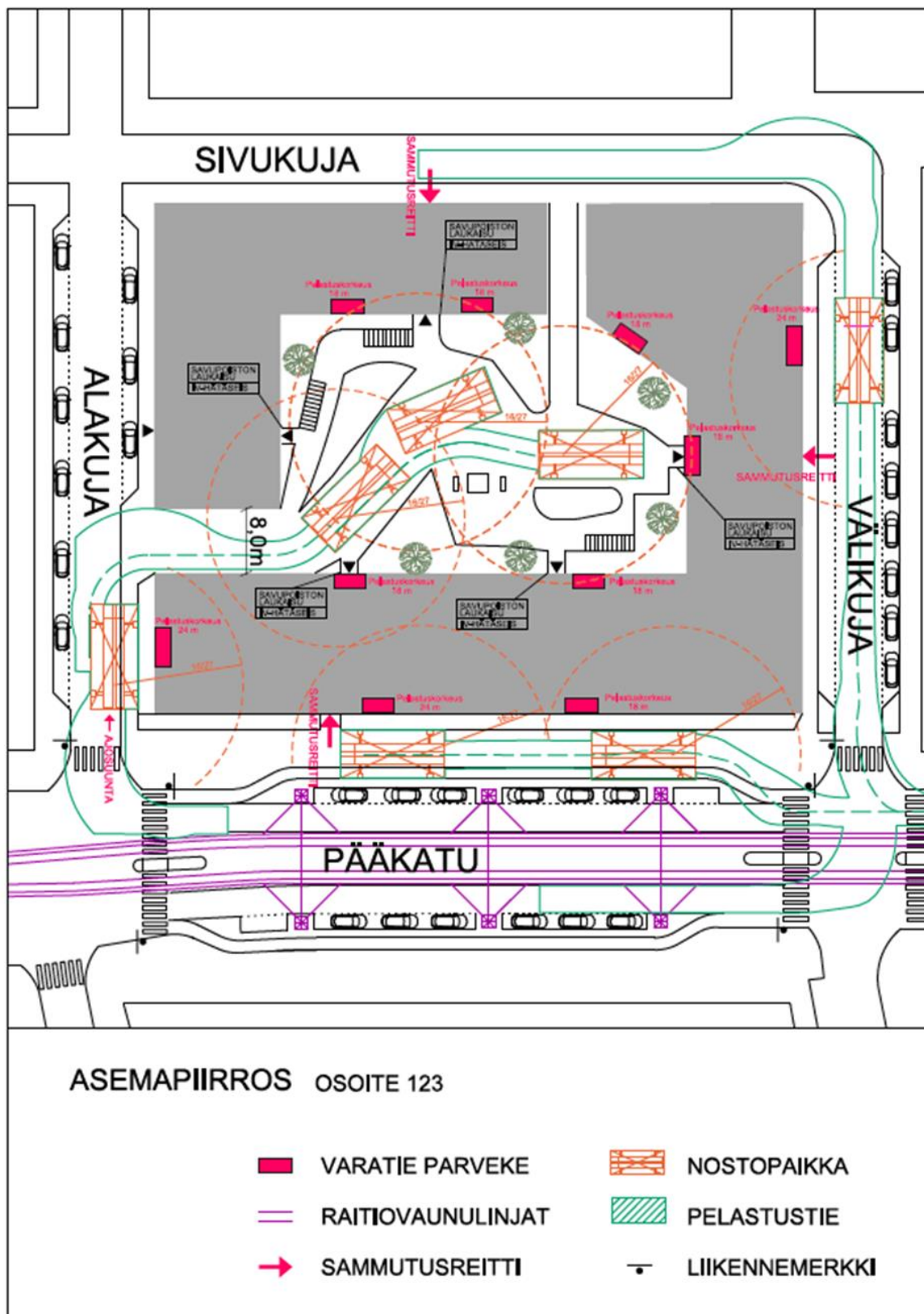

Bild 11. Exempel på trapphusets säkerhetsskylt.

BILAGA 1 Modell för en räddningsvägsplan

BILAGA 2 Modell för en informationsskylt över tomten eller kvarteret

